

FÖRE

Ny förstukvist av

Förstukvisten är färdig, men det blev nödvändigt att bättringsmåla på ett par ställen när jobbet var klart.

■ Plattor och skärmtak tas bort

■ Trä till den nya stommen sågas ut

■ Den nya stommen monteras

■ Skifferplattorna läggs

GLAS och SKIFFER

Det är entrén som ger det första intrycket av ett hus, och vill du att gästerna skall känna sig välkomna lönar det sig att hålla den snygg. Här ersätts den gamla förstukvisten av en ny som får skiffer på golvet och sedan glasas in.

Den gamla förstukvisten var enkel och bestod i stort sett endast av ett järnstativ med glas. Men nu hade ett glas spruckit, järnet rostade och färgen flagade. Det såg verkligen inte snyggt ut och fördärvade intrycket av den i övrigt charmerande villan.

Lösningen är att plocka fram vinkelslipen och kapa järnstativet. Men här sparas en liten bit av de uppstickande järnen i trappan för de kan senare användas som fästen för den nya regelstommen som byggs av trä.

Till stommen används råplanhyvlad

furu och till bröstningen under glaset i den nya förstukvisten väljs fjällpanel.

I öppningarna ovanför de två låga väggarna (bröstningarna) skall det sitta glas, men inte vilket som helst. Här är det endast härdat glas som duger och eftersom det är tämligen dyrt tar vi inga chanser. Vi låter en glasmästare sörja för tillskärning och montering, och det är även glasmästaren som bestämmer hur tjockt glaset skall vara och dess kvalitet.

Stenplattorna på trappan tas också bort och ersätts av svart skiffer som inte kom i tid så därför börjar vi med träet.

Stenplattor och skärmtak tas bort

1 Den gamla beläggningen huggs bort med hammare och mejsel. Först när alla plattor är borta kan man se om den nya ytan är så jämn att det räcker att spackla ojämnheter. I annat fall måste hela ytan putsas om.

2 Här kapas järnstativet med vinkelslip och det görs så tätt mot vägg och trappa som möjligt. På ett par ställen låter man dock järnen sticka upp en liten bit från trappan så att de kan användas som fäste för trästommen.

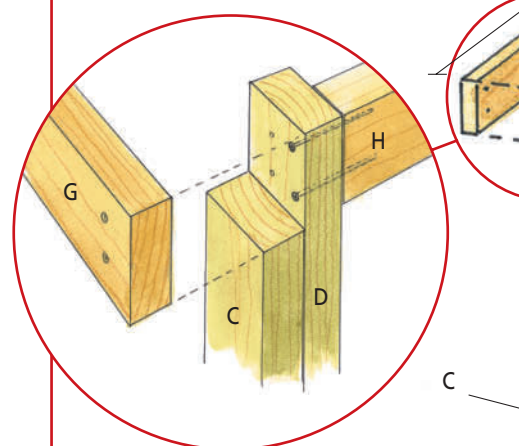

3 De kraftiga L-profilerna kapas och blir då till "skarvjärn" som används att skruva fast stommen i. Järnen förses med 10 mm hål för de 8 mm vagnsbultar som stolparna skall monteras med.

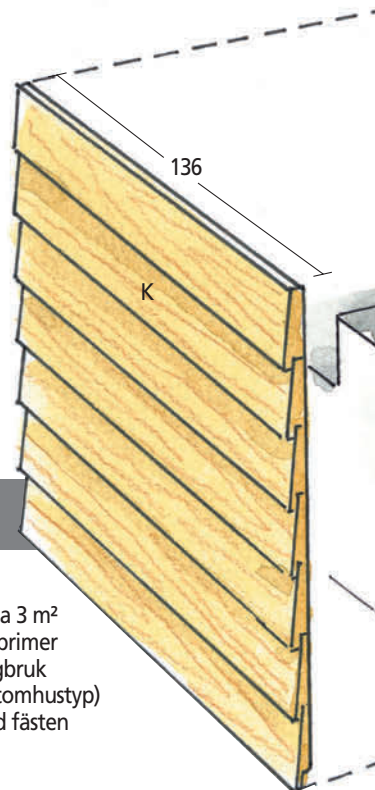

4 Grundmåla järnen med rostskyddsfärg. Låt färgen torka innan du fäster hörnstolparna på de uppstickande järnen. Torktiden för de flesta rostskyddsfärger är cirka en timme.

Den nya trästommen är av råplanhyvlad furu medan träbeklädnaden (K) under glaset är fjällpanel.

Överliggaren (H) mellan de två hörnstolparna sätt fast först. Därefter skruvas sparrarna (G) på.

TIPS

Tänk på säkerheten

Använd hörselskydd och skyddsglasögon vid arbete med vinkelslip. Det är också förnuftigt med handskar. Samma skydd bör du använda även när du arbetar med hammare och mejsel. En krage som förhindrar hammaren att glida ner på fingrarna är heller inte så dum att ha.

Spara pengar

Glastaket är extra hårdat och dyrare än övrigt glas. Men du kan spara genom att montera sidoglaset i träramar. Då behöver kanterna inte fäsas och du slipper de dyra beslagen liksom glasmästaren inte behöver sätta glasets på plats. Det kan medföra en besparelse på cirka 8 000 kr.

DETTA HAR VI ANVÄNT

MATERIAL

Råplanhyvlad furu, 45 x 95 mm:

- Regel på väggen (A), 277 cm
- Reglar (B) och (C) à 203,5 cm
- Reglar (D) och (E) à 213 cm
- Sparrar (F) och (G) à 121 cm
- Överliggare (H), 122 cm
- Rem (J), 131 cm

Dessutom:

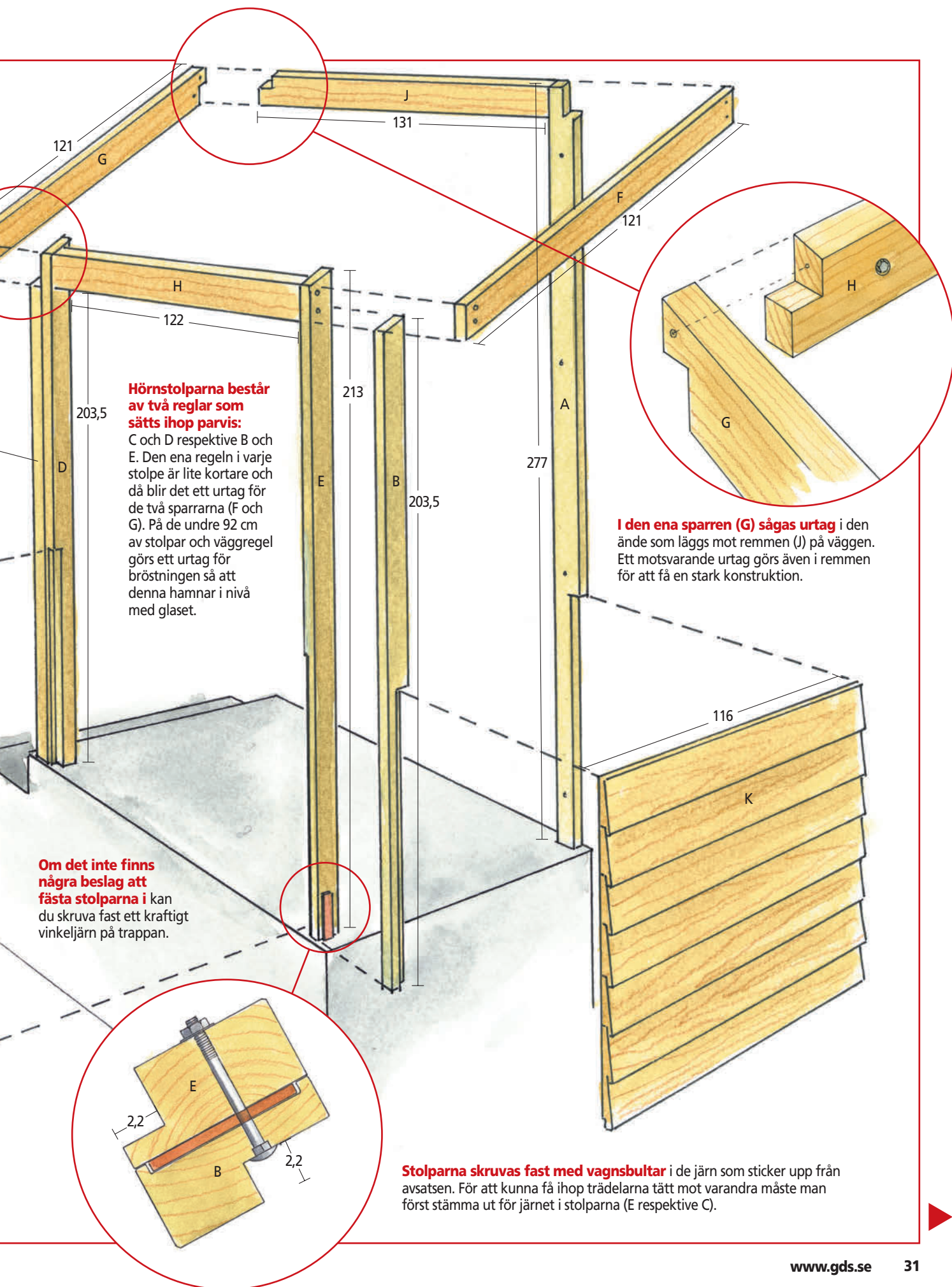
- Fjällpanel till bröstparti (K), 22 x 145 mm, cirka 18 meter
- Hyvlad furu, 34 x 120 mm, till ränne
- Vagnsbultar, M8 x 80 mm
- Skruvar, 120 x 10 mm, med pluggar
- Grundolja och heltäckande utelasyr
- Takpapp

- Rostskyddsfärg
- Skifferplattor, c:a 3 m²
- Målarvätt och primer
- Kakelfix och fogbruk
- Fogmassa (av utomhustyp)
- Hårdat glas med fästen

VERKTYG

- Vinkelslip • Våtskärare • Sänksåg
- Fogsvans • Kap- och geringssåg
- Skruvdragare • Borrmaskin med omrörare
- Tvingar • Stämjärn • Vattenpass • Murslev
- 8 mm tandspackel • fogsats • Pensel
- Hammare • Huggmejsel

Prisbild: Cirka 20 000 kr (en stor del, cirka 15 000 kr, går till glas och glasmästare).

Träet till konstruktionen sågas till

Den nya förstukvisten byggs upp runt en ny regelstomme. Den fästs direkt mot ytterväggen och i de uppstickande järnen som finns på avsatsen.

De två hörnstolparna sätts ihop av vardera två regler, B och E till en stolpe och C och D till den andra. I varje stolpe sågas eller stäms ett litet urtag ut för de uppstickande järnen. I reglarna B, D och E sågas ett 92 cm långt urtag, 22 mm djupt, för fjällpanelen och samma urtag görs även i väggregeln A. På så sätt dras panelen in i bröstpartiet och hamnar i nivå med det glas, som glasmästaren senare monterar.

Remmen (J) och överliggeren (H) geringssågas på längden i exakt samma vinkel som lutningen på de två sparrarna (G och F) för att glastaket skall få ett plant underlag. Sparren G, remmen och väggregeln förses också med urtag.

1 Håll väggregeln (A) på väggen och markera för skruvarna så slipper du borra rätt in i en fog, där pluggar inte sitter stabilt. Till montering av regeln används här 120 mm skruvar och motsvarande pluggar.

2 Väggregeln skall geringssågas upptill i samma vinkel som de två sparrarna. Det är för glastaket skall få en fullständigt plan yta att ligga på. När kapsågen är framme sågas också fjällpanelen till på längden. Den skall dock kapas i rätt vinkel i bägge ändar.

3 För att få plats för järnen sågas urtag i reglarna B och D. Det görs genom att köra fram och tillbaka med sänk- eller cirkelsåg tills det har bildats så många spår att resten av träet lätt kan tas bort med stämjärn.

4 Överliggeren (H) geringssågas på längden så att glastaket får en plan yta att vila på. Säginkeln skall vara samma som används till remmen (J) och till lutningen på de två sparrarna.

TIPS

Enklare sågning

När man sågar flera brädor eller lister i samma längd så går det förstås snabbare och lättare om man först fäster ett anhälle på arbetsbordet. Lägg brädorna mot anhållet och såga därefter av dem med din cirkelsåg.

Snabba spår med fräsen

En handöverfräs är naturligtvis det allra bästa verktyget när man skall göra spår av något slag, alltså som vi här gör i reglarna B och D för de uppstickande järnen på trappavsatsen. Vi klarade oss utan handöverfräs genom att såga flera spår med sågen och sedan stämma bort träet.

Klinkläggning med brädor kan utföras på flera sätt

Det finns många standardprofiler att välja på om du vill sätta upp liggande panel. Inte nog med att det finns flera profiler, du kan också välja olika bredder på brädorna och det påverkar utseendet på väggen. Här väljer vi att sätta panelbrädorna på klink, det vill säga att den övre brädan överlappar den undre en bit. Till höger ser du tre enkla sätt att skapa klinkläggning på.

Väljer du andra profilbrädor, och dessa har not och spont, är det viktigt att du vänder noten (spåret) neråt så att det inte tränger in vatten i noten för det resulterar snabbt i fuktskador.

FJÄLLPANEL MED FALS

Den panel vi använder. Finns på de flesta brädgårdar. Skapar själv klinkläggningen.

BRÄDOR MED EN FALS

Bakom den första (nedersta) brädan fästs kilar och sedan skapas klinkläggningen automatiskt.

BRÄDOR UTAN FALS

Brädorna hamnar "på klink" om bara den första (nedersta) brädan fästs på ett par kilar.

Trästommen sätts upp på trappavsatsen

Trots att arbetet planerades i god tid så råkade vi ut för ett problem. Skifferplattorna blev försenade och de skulle egentligen ha lagts först. Det kan emellertid inte hindra oss från att arbeta vidare med förstukvisten. Vi utnyttjar därför väntetiden till att bland annat färdigmåla allt trä, så slipper vi kladda med det när delarna är på plats.

Vi gör dessutom en provmontering av alla delar för att se om vi har mätt rätt och att delarna passar ihop.

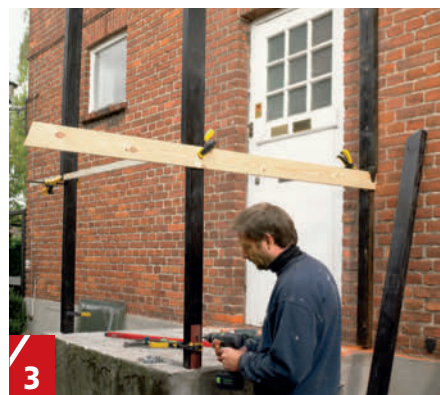
Väggregeln (A) sätts upp först för då får vi en fast punkt att arbeta från. När stolparna, överliggaren och remmen har satts upp fortsätter vi med fjällpanelen. Då upptäcker vi att träet kommer för tätt på avsatsen så att den nedersta brädan snabbt blir våt. Därför passar vi på att korrigera måtten så att allt stämmer när skifferplattorna är på plats.

1 Väggregeln (A) skruvas fast lodrätt på väggen med skruvar och pluggar. Bakom regeln fästs små bitar takpapp för att det inte skall vandra fukt från tegelväggen till träregeln. Här hålls några centimeters avstånd mellan regeln och avsatsen.

2 Stolparna består vardera av två reglar. Här ser vi hur den ena (E) har ställts mot järnet innan man borrar genom järnet och regeln. Därefter sätts regeln B (den med spåret) fast med tving innan den genomborras. Till sist vänds den rätt och reglarna fästs runt järnet.

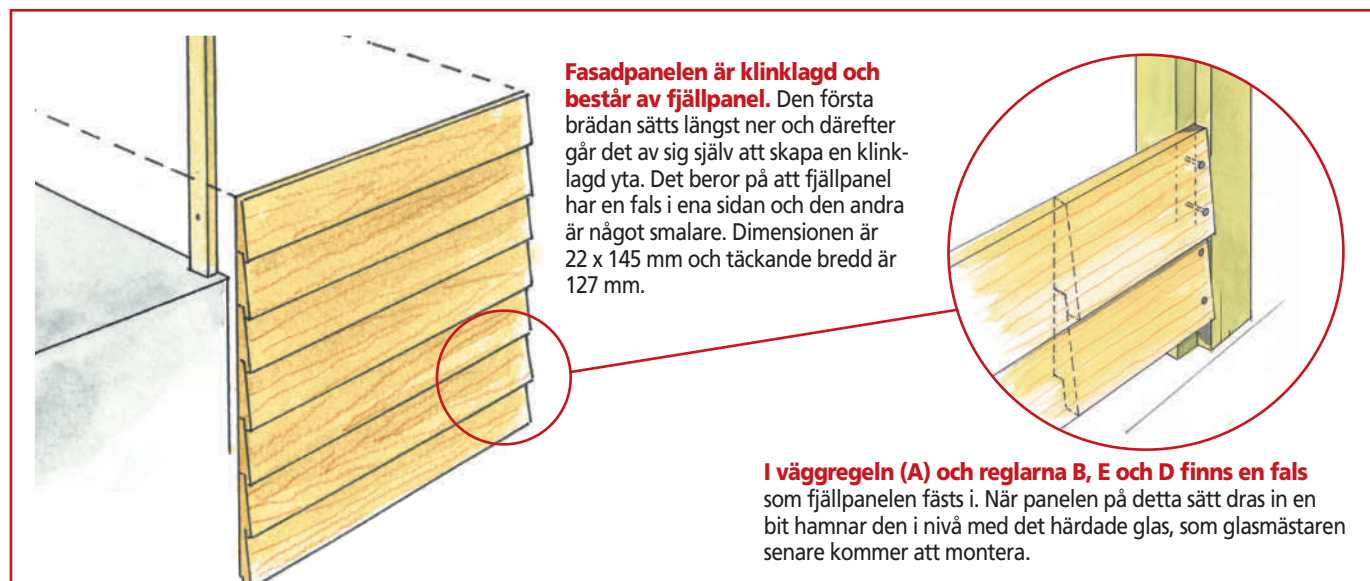
3 Ett par stödbrädor mellan stolparna gör att de lättare kan justeras in lodrätt och i nivå med varandra. När det är klart kan stolparna fästas med två skruvar i varje järn.

4 Överliggaren (H) fästs mellan stolparna och låses när sparren (F) skruvas fast. Denna vilar mot väggen tills remmen (J) har skruvats på plats. Men det handlar fortfarande bara om en kontrollmontering.

5 Den målade fjällpanelen (K) sätts fast men till att börja med fästs endast den nedre brädan på varje sida. Placeringen bestäms av skifferplattans tjocklek (15 mm) och fästmassan (5 mm). Med 10 mm luft mellan skiffer och trä fästs brädan 3 cm ovanför trappan.

Skifferplattorna läggs på trappan

När skifferplattorna äntligen kom, plockades hela träkonstruktionen bort från avsatsen vars yta nu kontrollerades noga. Här var den tämligen plan med endast få klumpar bruk, som kunde slås bort. Eftersom ytan är plan kan vi nöja oss med att fylla hål och skador med den fästmassa som plattorna skall fästas med. Ytan borstades noga med stålborste och ströks sedan med primer, innan hål och skador lagades.

En provläggning av plattorna är att rekommendera för att undvika smala bitar som kanske lätt går sönder. En platta läggs ungefär mitt på avsatsen och därefter läggs plattor ut mot alla sidor för att se om raderna skall justeras. En annan viktig sak är att komma fram till en fogbredd som passar till plattornas storlek. Även detta problem löser man med en provläggning.

1 **Kakelfix (fästmassa) blandas med vatten** enligt anvisningarna på förpackningen. Här blandas bara en liten portion för den skall användas till lagning av småskador. Massan blandas med bormaskin och omrörare.

2 **Hål, sprickor och skador primas och fylls igen med fästmassan.** Tack vare primern fäster massan bättre och den ser även till att betongen inte suger ut fukten ur massan. Lagning utförs en timme efter primning. Fästmassan har en torktid på 3–4 timmar.

3 **En provläggning med plattorna** talar om dels hur de skall placeras för att det skall bli snyggt. Dels kan fallet kontrolleras med vattenpass som förses med en kloss under ena änden. Här är fallet 2 cm från dörren och ut till kanten på trappavsatsen.

4 **Skifferplattorna skärs till.** Det är en fördel att ha en våtskärare när man arbetar med skiffer även om det går bra med vinkelslip. Använder man en vanlig kakelskärare eller stenklipp finns risk att kanterna flagar.

5 **Ett par av plattorna skall förses med hål** för de uppstickande järnen. Det är bättre att göra hål i plattorna än att dela dem för det skapar bara extra fogar. Med 10 mm borr görs flera hål intill varandra tills hålet är så stort att det passar till järnet.

7 **Fästmassan dras ut på underlaget med en 8 mm tandspackel** och här nöjer vi oss med att ta en rad i sänder. För att vara säkra på bra vidhäftning har hela avsatsen strukits med primer och dessutom stryks fästmassa även på baksidan av varje skifferplatta.

8 **Det är viktigt att plattorna hamnar plant och i vinkel med varandra.** Det senare kollas här med en stor, hemgjord vinkel. För att hålla lagom avstånd mellan plattorna läggs ett 8 mm rep mellan plattorna. Den fästmassa som tränger upp torkas av så snabbt som möjligt med fuktig trasa.

9 **Fästmassan får härda ett dygn innan det är dags att foga.** Här dras fogbruket ut med en fuktig skumputsbräda som förs diagonalt över fogarna så att de fylls igen. **VIKTIGT!** Fogarna skall vara rena innan man fogar. Skulle det finns rester av t.ex. fästmassa i dem skrapas klickarna bort.

TIPS

Utnyttja plattornas olika tjocklek

Skifferplattorna är inte lika tjocka och därför mäts samtliga plattor. Därefter läggs de tjockaste närmast husväggen. På så sätt rinner regn- och smältvatten lättare undan. På trappstegen läggs den tjocka änden in mot trappan.

6

Skifferplattorna tvättas med exempelvis målarfärg så att de samtidigt avfettas.

VIKTIGT! När plattorna har tvättats måste de torka innan de kan läggas. Annars är det inte säkert att de fäster på underlaget.

10

Överflödigt fogmassa tvättas bort med en fuktig svamp så snabbt som möjligt efter fogningen, men det gäller att inte tvätta själva fogen. Svampen måste hela tiden sköljas i rent vatten. Efter en stunds tvättning kan plattorna torkas av med torr trasa och nästa dag torkas de igen med torr trasa.

Förstuvästen är klar och entrén ser nu välkomnande och trevlig ut.

Ett par detaljer ...

■ Så här monteras glaset

Glaset sitter fast i klämbeslag. Eftersom glaset var tämligen dyra och glasmästaren hade skurit till dem efter de mått han själv tog, tyckte vi att det var bäst att också låta glasmästaren klara monteringen.

■ Droppkant under plattorna

En liten droppkant under plattorna gör att regn- och smältvatten inte kan rinna in under dem. Om det tränger in vatten under plattorna eller i väggen kan vattnet frysa till is i kyla och skada både puts och plattor.